

Танымдық даму

Оқу

Проблемаларды шешу

**Оқу
теориялары**

Оқудағы бихевиористикалық тәсіл

Оқытудағы танымдық тәсіл

Оқытудағы гуманистік тәсіл

Оқытудағы әлеуметтік-жағдаяттық тәсіл

Зейін

Жады

Сөйлеу

Ойлау

Ой жүгірту

❖ Ұқсастық бойынша ой жүгірту

❖ Моральдік пайымдау

❖ Зерде теориясы

Шығармашылық

Оқытудағы бихевиористикалық тәсіл

<i>Бихевиористика</i>	<i>Мінез – құлықты зерделеу, ортаны зерттеген.</i>
<i>Негізін салушылар</i>	<i>Джон Уотсон, Эдвард Торндайк, Скиннер</i>
<i>Пікірлер</i>	<i>«Түрткі - реакциясы» модельін әзірледі</i>
	<i>Оқу теориясын әзірледі</i>
	<i>Адамдардың мінез – құлқын елемеу, ынталандырмау, ол үшін жаза қолдану</i>
<i>Қорытынды</i>	<i>Психологиядағы бихевиористикалық бағыт ортамен өзара байланыстағы мінез-құлықты зерделеу үшін эксперименттік рәсімдерді пайдалануды қарастырады</i>

ОҚЫТУДАҒЫ ТАНЫМДЫҚ ТӘСІЛ

Джером Брунер жаңалық ашу арқылы оқу маңыздылығын атап көрсетіп, ақыл-ой үдерісінің оқытумен өзара байланысу мүмкіндіктерін зерттеген. Бұл теория оқу үдерісіне балалардың белсенді қатысуын атап өтеді, тіпті бастауыш мектеп жасындағы балалар оқу және даму үшін қажетті қызмет түрлерінің басым бөлігіне бастамашылық етеді деп сендіреді.

Зерттеуші **Жан Пиаже** ортаның әсерін мойындады және ішкі танымдық құрылымдағы өзгерістерді зерттеді. Ол психикалық дамудың **төрт** сатысын:

- 1. сенсорлы-моторлық,*
- 2. оперативтінің алдындағы,*
- 3. оперативті*
- 4. оперативтіден кейінгі*

Олар кіші жастағы балалар дәл өзін қоршаған ортамен және адамдармен әрекеттесу кезінде оқу және даму жүзеге асады

Танымдық тәсілді дамытқандар: Жан Пиаже, Джин Пиагет, Мария Монтессори және Лев Выготский

Оқудағы гуманистік тәсіл

Маслоу

Ынталандыру пирамидасы болуы мүмкін. Оның ең төменгі деңгейінде физиологиялық қажеттіліктер, ең жоғарысында өзін іс жүзінде таныту орналасқан. Жоғарырақ деңгейге өту тек төмен орналасқан қажеттіліктер орындалған жағдайда ғана мүмкін болады.

Роджерс

Оның зерттеуі логикалық және интуитивті, зият пен сезім үйлесім тапқан, барлық тәжірибесімен, білімімен қоса алғанда жеке тұлғаны толық қамтиды. «Осындай тәсілмен оқығанда, біз бүтінбіз, біз еркекке және әйелге тән қабілеттерімізді толық жүзеге асырамыз» (Rogers, 1983).

1970 және 1980 жылдары жазылған ересектерге білім беру жөніндегі көптеген теориялық еңбектер гуманистік психологияға негізделген. Бұл тәсілде өсу үшін адам әлеуетіне ерекше назар аударылады. Өзіне деген қарым-қатынас – «гуманистік психологияның негізгі белгісі» (Tennant, 1977). Мұндай әдіс оқу мен рационализм объектілері ретінде адамға деген қарым-қатынаста теріс көзқарасқа әкеліп соқты және эмоционалды әрі субъективті әлем жеке бостандықты, таңдауды, ынталандыруды және сезімдерді қамтитынын растады.

Оқытудағы әлеуметтік-жағдаяттық тәсіл

- Оқушылар әлемді түсіну үшін құрылымдар мен модельдерді игеріп қана қоймай, өз құрылымы бар ортаға қатысады. Оқу сан алуан тәжірибелік қызметке қатысуды қамтиды.
- Зерттеуші Альберт Бандура өзара әрекеттестікті және танымдық үдерісті зерттеді.
- Субъектілерге басқалардың мінез-құлқының салдарын көруге, әртүрлі мінез-құлықтың салдары туралы белгілі түсінік алуға мүмкіндік беретін тәсілдің бірі – бақылау

Зейін

Хаген мен Хейл (1973) 5–6 жасар балаларды бірнеше ашықхаттағы суреттерді есте сақтауды сұрау арқылы селективті зейіннің дамуын көрсетті.

Жады

Қысқа мерзімді жады (жұмыс жадысы)

Аткинсон мен Шифрин (1968) қысқа мерзімді есте сақтау адамның жадында негізгі орын алатынын анықтады. Баддели мен Хитчтің (1974) кейінгі жұмыстарында ол Жұмыс жадысы деп аталды.

Ұзақ мерзімді жады

- 1. Рәсімдік жады**
- 2. Эпизодтық жады**
- 3. Семантикалық жады**

Рәсімдік жады – әрекеттерді қалай орындау керек екендігі туралы, мысалы, қасықпен тамақ ішу, түйме тағу, секіру, велосипедпен жүру, қарындашпен жазу, доп лақтыру сияқты іс-қимылдар арқылы дамитын біздің білімімізді сақтайтын «қойма».

Эпизодтық жады дегеніміз біздің тәжірибеміздің толық тізімі алғашқы болып сақталатын жүйе. Көзбен шолу аса маңызды болғанына қарамастан, эпизодтық жадыға басқа ақпараттар – сезім мүшелерінен келетін ақпараттар да кіреді.

Семантикалық жады – ұзақ мерзімді жадының ең соңғы және теңмәнді емес аспектісі, себебі біздің дамуымызда және сөйлеуімізде аса жиі көрінетін біздің символдар жасау қабілетімізге байланысты.

Сөйлеу

Бес жасар балалар бағыныңқы бөліктері бар алты сөзден сөйлем құрай алады және 2 мың сөз пайдаланады.

Төрт жасар балалар көп сұрақ қояды және «қайда», «не», «кім», «неге», «қашан» (осындай тәртіппен жатталған) сияқты көптеген сұрақтарды пайдаланады. 1500 сөзден құралған сөздік қор

Бірақ, балалардың сөзді түсінуді және пайдалануды үйрену жылдамдығы – бұл түсінікке сәйкес келмейді, кез келген жағдайда олар әдеттегідей сөйлеудің мүлдем жаңа фрагменттерінің тұрақты ағынын айтады.

Тілді үйрену күрделі үдеріс

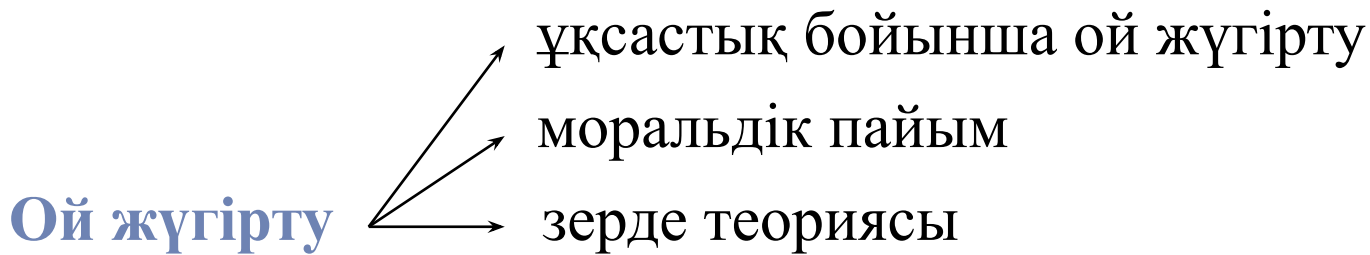

Ойлау

Метасана дегеніміз не?

- ❖ Метасана деген терминді «тұлғаның өзін-өзі тануы және өз танымдық үдерістері мен стратегиясын қарастыру» сипаттамасы ретінде Флейвелл енгізді (Flavell, 1979). Метасана жай ойлап әрі біліп қана қоймай, адамдардың қалай ойлайтынын, не білетінін қарастыра отырып, өзіндік рефлексия жасау мүмкіндіктерін зерделеу қабілетіне жатады.
- ❖ Метасананы оқыту жолдарының бірі – ойлау тілін анық етіп жасау, оны сабақ жоспарына және сыныпта талқылауға қосу болып табылады.
- ❖ Пайдаланылған терминдерді түсіндіру қажеттігімен бірге балаларға сол терминдерге өз сөздерімен анықтама беру міндетін де жүктеу керек.

Ұқсастық бойынша ойлау қабілеті – адамның санасы және білім алуы үшін аса маңызды. Ұқсастық бойынша ой жүгірту – ой жүгіртудің жоғары деңгейдегі дағдылары, оларға проблемалармен табысты жұмыс істеуге мүмкіндік береді, әртүрлі мәнмәтіннен алынған түрлі ақпаратты пайдалану арқылы оқыту мен білімді жаңа жағдайларға орайластыру қабілеті

Өнегелі даму – психология мен білім берудің негізгі тақырыптарының бірі. Пиаже өнегелі дамудың екі кезендік үдерісін сипаттады, ал Кохлберг өнегелі даму теориясында әртүрлі үш деңгейдегі алты кезенді бөліп көрсетті. Кохлберг өнегелі даму – бұл өмір бойы жүретін тұрақты үдеріс деп болжап, Пиажеттің теориясын дамытты.

I деңгей. Нормативтікке дейінгі моральдік пайымдау

II деңгей. Дәстүрлі моральдік пайымдау

III деңгей. Нормативтіктен кейінгі моральді пайымдау

«Зерде теориясы» (ЗТ) – басқаларды зерделі делдал ретінде түсінудің ерекше когнитивті қабілеті, бұл олардың көзқарасын сенім мен тілек сияқты теориялық тұжырымдама терминдерін түсіндіру үшін қажет. Зерде теориясы деп іс-әрекеттерге әкелетін ақыл-ой күйінің кең спектрін (сенім, тілек, ниет, елестету, эмоциялар және т. б.) түсінеміз. Қысқаша айтқанда, зерде теориясы – өз санаңның және басқа адамдар санасының мазмұнына ой жүгірте білу деген сөз.

Зерде теориясы

- «Зерде теориясы» (ЗТ) – басқаларды зерделі делдал ретінде түсінудің ерекше когнитивті қабілеті, бұл олардың көзқарасын сенім мен тілек сияқты теориялық тұжырымдама терминдерін түсіндіру үшін қажет. Зерде теориясы деп іс-әрекеттерге әкелетін ақыл-ой күйінің кең спектрін (сенім, тілек, ниет, елестету, эмоциялар және т.б.) түсінеміз. Қысқаша айтқанда, зерде теориясы – өз санаңның және басқа адамдар санасының мазмұнына ой жүгірте білу деген сөз.

Шығармышылық

- ❖ Шығармашылық үдеріске, өнімге немесе жеке тұлғаға қатысты қарастырылады (Barron, 2002) және ол арқылы бірегей, жоғары сапалы және дана нәтижелер шығатын тұлғааралық әрі тұлғаішілік үдеріс деп сипатталады.
- ❖ Конвергентті және дивергентті ойлау Гилфордтың (1956)
- ❖ Валлах (1970) зияткерлік қабілет пен шығармашылық бір-біріне тәуелсіз және шығармашылығы жоғары балада жоғары зияткерлік қабілеттер болуы да, болмауы да мүмкін деп есептеген.

